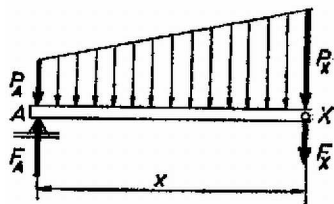

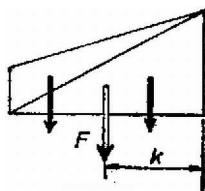
Az A ponttól x -nél nagyobb távolságú részt képzeletben eltávolítjuk. Az elhagyott rész hatása egy erővel (F_x) és egy forgatónyomatékkal (M) helyettesíthető; definíció szerint ez a tartóban ható erő és forgatónyomaték.

Tudjuk, hogy a megmaradt rész egyensúlyban van, tehát a ráható forgatónyomatékok összege nulla: $M + M_k = 0$, ahol M_k a darabra ható egyéb erők forgatónyomatéka. Írjuk fel ezt az egyenletet az 1. ábrán látható x hosszúságú darab X pontja körüli nyomatékokra!

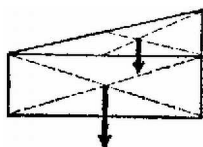
1. ábra

Ekkor az ismeretlen nagyságú F_x erő forgatónyomatéka nulla, és a külső erők nyomatéka $M_k = F_A \cdot x - M'$, ahol F_A az A pontban ható erő, M' a nyomáseloszlásból származó forgatónyomaték. Ennek meghatározásához használjuk fel, hogy az adott nyomáseloszlás előállítható úgy is, hogy a tartóra vékony, növekvő magasságú hasábokat helyezünk.

2. ábra

Az adódó trapéz súlyát és súlypontjának helyét megkaphatjuk, ha a trapézt egy átlóval (2. ábra) vagy pedig egy vízszintes szelővel (3. ábra) két részre osztjuk, és az idomok adatait külön-külön kiszámítjuk.

3. ábra

A számolás végeredménye mindkét esetben:

$$F = (1/2)(p_X + p_A) \cdot x$$

az eredő nyomóerő, és

$$k = \frac{2p_A + p_X}{3(p_A + p_X)} \cdot x$$

a súlyvonal X ponttól mért távolsága (az erő karja). Itt

$$p_X = \frac{p_A(l - x) + p_B \cdot x}{l}$$

a gerenda mentén egyenletesen változó nyomás X pontban felvett értéke.

$M' = F \cdot k - t$ és p_X -et behelyettesítve a keresett forgatónyomaték:

$$M = F_A \cdot x - (1/2)p_A x^2 - (1/6)(p_B - p_A)x^3/l.$$

F_A -t legegyszerűbben abból a feltételből kaphatjuk meg, hogy $x = l$ -nél $M = 0$, mert M az eltávolított rész forgatónyomatéka, és a tartó szabad végénél nincs mit eltávolítani. Tehát

$$F_A(1/6)(2p_A + p_B) \cdot l. \quad \text{Hasonlóan :}$$

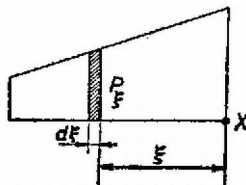
$$F_A(1/6)(2p_B + p_A) \cdot l.$$

Megjegyzések. 1. A tartó azon a helyen törik el, ahol az M nyomaték a legnagyobb. Ezt a helyet veszélyes keresztmetszetnek szokták nevezni, helyének meghatározása fontos a tartók méretezésénél. Esetünkben a veszélyes keresztmetszet helye a

$$\frac{dM}{dx} = \frac{1}{6}(2p_A + p_B) \cdot l - p_A \cdot x - \frac{1}{2}(p_B - p_A) \frac{x^2}{l} = 0$$

egyenlet megoldásával kapható.

2. A nyomáson jelen esetben hosszegységre eső erőhatást kellett érteni. Ha a ξ helyen a nyomás p_ξ akkor $d\xi$ hosszúságú darabot $p_\xi \cdot d\xi$ erő nyom, ennek forgatónyomatéka $\xi \cdot p_\xi \cdot d\xi$ (4. ábra).

4. ábra

A megmaradt részre ható forgatónyomatékokat tehát az $M' = \int_0^x \xi \cdot p_\xi \cdot d\xi$ integrál kiszámításával is meghatározhatjuk,

ahol

$$p_\xi = \frac{p_X(x - \xi) + p_A \xi}{x}.$$